

ISSN: 2149-8539

Makale Türü: Araştırma Makalesi
Article Type : Research Article

Yayın Tarihi: 30.08.2024

Geliş Tarihi : 10.07. 2024
Kabul Tarihi: 26.08.2024

Bir Ontolojik Güvenlik Rekabeti Olarak Soğuk Savaş

Cold War as an Ontological Security Competition

Zeynep Öztürk

Yüksek Lisans Öğrencisi

Bursa Uludağ Üniversitesi

MA Student,

Bursa Uludağ University

zozturk2001@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0000-0710-9541>

İntihal/Plagiarism

Bu makale, iThenticate yazılımı ile taranmış ve intihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by iThenticate and no plagiarism detected.

Öz

Bu çalışmamızda Soğuk Savaş döneminin Ontolojik Güvenlik konsepti ile değerlendirilerek ele almaya çalıştık. Çalışmamızın amacı Soğuk Savaş sürecinin aslında bir ontolojik rekabet süreci olduğunu temellendirmek ve genel siyasi tarih yazımındaki klasik realist değerlendirmeler yerine daha post-pozitivist bir çerçevede Soğuk Savaş'ı değerlendirmektir. Ontolojik Güvenlik konsepti, 2000'li yıllarla birlikte uluslararası ilişkiler disiplinine girmiş bir teori olduğundan bu tarihin öncesiyle ilgili kaleme alınmış çalışmalarda kullanım olanağı bulamamıştır. Bu çalışmamızda bu boşluğu doldurmayı da amaçladık. Bu çalışmamızda, analiz birimi olarak devlet düzeyini tercih etmiş olup, Soğuk Savaş döneminde daha çok baskın olan Doğu (Varşova Paktı-Komünist blok) ve Batı (NATO-Liberal blok) bloklarının liderleri olan ABD ve SSCB arasındaki ikili ilişkiler esas alınmış, lider ve sistem düzeyindeki ilişkiler ikinci planda tutulmuştur. Çalışmamızın ilk kısmında genel olarak Ontolojik Güvenlik konseptinin temel varsayımlarından bahsettikten sonra Soğuk Savaş'ı Birinci Soğuk Savaş, Yumuşama (Detant) ve İkinci Soğuk Savaş dönemleri olmak üzere üç tarihsel döneme ayırarak Ontolojik Güvenlik konsepti bakış açısıyla değerlendirdik. Sonuç kısmında da Soğuk Savaş'ın bir ontolojik güvenlik rekabeti görünümünü vermesinin nedenlerini; ABD'nin ideolojisinin dünya genelinde hâkim ideoloji haline gelirken SSCB'nin ideolojisinin geçerliliğini yitirmesi, iki tarafın süreç içerisindeki kazanımlarının Realist teorinin varsayımlarından farklı ve daha çok kimliksel olması önermelerinden hareketle tartıştık.

Anahtar Kelimeler: Soğuk Savaş, Ontolojik Güvenlik, Kimlik, ABD, SSCB, Ontolojik Güvenlik Teorisi

Abstract

In this study, we tried to deal with the Cold War period by evaluating it with the concept of Ontological Security. Our study aims to ground the Cold War process as a process of ontological competition and assess the Cold War in a more post-positivist framework instead of the classical realist evaluations in general political historiography. Since the concept of Ontological Security is a theory that entered the discipline of international relations in the 2000s, it has not been used in studies written before this date. In this study, we also aimed to fill this gap. In this study, we preferred the state level as the unit of analysis. The bilateral relations between the USA and the USSR, which were the leaders of the Eastern (Warsaw Pact-Communist bloc) and Western (NATO-Liberal bloc) blocs, which were more dominant during the Cold War period, were taken as a basis. The relations at the leader and system level were kept in the background. In the first part of our study, after discussing the basic assumptions of the concept of Ontological Security in general, we divided the Cold War into three historical periods: the First Cold War, Détente and the Second Cold War. We evaluated it from the perspective of the Ontological Security concept. In the conclusion, the reasons why the Cold War gave the appearance of an ontological security competition; We discussed the propositions that while the ideology of the USA became the dominant ideology around the world, the ideology of the USSR lost its validity, and the achievements of the two sides in the process were different from the assumptions of the Realist theory and were based more on identity.

Keywords: Cold War, Ontological Security, Identity, USA, USSR, Ontological Security Theory

Araştırma & Yayın Etiği/ Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiştir. Yayın etiği ihlalleri yazarın sorumluluğundadır.

Research & Publication Ethics This article has been reviewed by at least two referees. Violations of publication ethics are the responsibility of the author(s).

Atıf/Citation

Öztürk, Z. (2024). Bir Ontolojik Güvenlik Rekabeti Olarak Soğuk Savaş. Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi, 10(2), 133-150. <https://doi.org/10.25272/icps.1513629>

This is an open access paper distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Soğuk Savaş denince hepimizin aklına iki kutuplu sistem, nükleer silahlanma ve teknoloji rekabeti gelmektedir. Ancak bu rekabetlerin altında yatan ve hepsine temel teşkil eden bir başka rekabet vardır: ontolojik güvenlik rekabeti. Soğuk Savaş sürecinde Amerika Birleşik Devletleri (ABD)-Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasında esen soğuk rüzgarların temel nedeni kendisini “hür dünyanın lideri” olarak gören kapitalist ABD ve Sosyalist dünyanın lideri konumundaki SSCB arasındaki ideoloji yarışı her iki kutup lideri için ontolojik güvenlik riski yaratmıştır. Bizim iddiamıza göre her iki kutup liderinin de en büyük tehdit algılaması budur.

Ontolojik Güvenlik Konseptine göre devletlerin de tıpkı insanlar gibi karakterleri vardır ve bu karakter süreç içerisinde inşa edilmeye devam eder. Devletler kendilerine rutinler oluştururlar ve bu rutinler bozulduğunda ve/veya kimliklerinin varlığının tehlikeye girdiğini hissettiklerinde kaygı duyarlar. Soğuk Savaş örneğinde ABD, liberal demokrasiyi ve Pazar ekonomisini, SSCB ise Sosyalizmi benimsemiştir. Her iki aktör de kendi siyasi kimliklerine yönelik diğer taraftan tehdit algısına sahiptir. Soğuk Savaş süresince bir taraf diğer tarafın ideolojisinin dünyaya yayılmasını engellemeye çalışmıştır. Soğuk Savaş sonucunda da kazanan taraf olan ABD'nin en büyük kazancı yine ideolojik olmuştur. Bu savaşın kazananının ideolojisi tüm dünyada geçerli hale gelirken kaybeden SSCB ideolojisi ile birlikte tamamen çökmüştür. Bir nevi kimliğini kaybetmiş ve Sosyalizm geçerliliğini yitirmiştir. Hatta mevcut Rusya devlet başkanı Putin, SSCB'nin çöküşünü “yüzyılın en büyük jeopolitik felaketi”(Kısacık ve Örmeci, 2018: 90) olarak nitelendirmiştir. Kısaca kimliksel ve ideolojik çıkarlar Soğuk Savaş'a temel oluştururken askeri, ekonomik ve diplomatik kazançlar bu çıkarları destekleyici unsurlar olmuşlardır.

Bu çalışmamızda devlet düzeyinde analiz yapılacak olup çalışmanın kapsamı, Soğuk Savaş'ta kutup liderleri olan ABD ve SSCB arasındaki ilişkilerle sınırlı tutulmuştur. Bunun nedeni OGK bakış açısıyla baktığımızda Ontolojik güvenliğin daha çok uluslararası entitelerle ilgili olması ve sistem veya birey düzeyinde yapılacak bir analizin OGK açısından ele alınmasının çok mümkün olmamasıdır. Bu çalışmamızda ağırlıklı olarak Ontolojik Güvenliğin kimlik ve rutin boyutları ele alınmıştır. OGK, 1990-2000'li yıllarda ortaya atılmış bir teori olduğundan gerek siyasi tarih gerek uluslararası ilişkiler kuramları literatüründe genelde bu teori çerçevesinde Soğuk Savaş sonrası ele alınmış olup, Soğuk Savaş'ı bu teori perspektifinden inceleyen çalışmaların sayısı oldukça az kalmıştır. Bu çalışma bu literatür boşluğunun doldurulmasına katkı yapmayı hedeflemektedir.

Soğuk Savaş 45 yıl gibi uzun bir süreye yayıldığından bir bütün olarak incelenmesi oldukça zordur. Bu nedenle Soğuk Savaş dönemlere ayrılarak incelenecektir. Genel bir çerçeve çizmek adına öncelikle Soğuk Savaş'ın tam başlangıç ve bitiş tarihleri belirlenerek başlanacaktır. Soğuk Savaş'ın başlangıç tarihi olarak eski İngiltere Başbakanı Winston Churchill'in 5 Mart 1946 yılında Missouri- Fulton'da bulunan West Collage'de yaptığı “Demir Perde” konuşması olarak alınmıştır. Bu konuşmanın önemi Sovyet lider Josef Stalin'in 9 Şubat'ta yaptığı bir konuşmada “Doğu ve Batı arasında bir savaşın kaçınılmaz olduğunu” ifade etmesine müteakip George F. Keenan'ın Moskova'ya gönderdiği ve düşmanlık yapmaması konusunda Sovyetleri uyardığı meşhur “uzun telgraf” sonrası yapılmış olmasıdır. Churchill bu konuşmasında “demir perdenin Baltık'tan Adriyatik'e kadar kıta boyunca uzandığını”(“Winston Churchill's Iron Curtain Speech—March 5, 1946”, 2021) ifade etmiştir

ve bu sözü iki kutup arasında ontolojik tehdit algısının başladığının en önemli işareti olmuştur.

Soğuk Savaş'ın bitişi hakkında literatürde farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bir yaklaşıma göre Soğuk Savaş 9 Kasım 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla bitmiştir ("Milestones in the History of U.S. Foreign Relations - Office of the Historian", 2024). Bu yaklaşım Avrupa özelinde doğrudur. Zira Avrupa'da Komünizm bu hadiseyle birlikte sona ermiştir. Ancak bu çalışma Ontolojik Güvenlik açısından iki kutup lideri arasındaki ilişkilere vurgu yaptığından biz Soğuk Savaşın bitişi olarak SSCB'nin çöküş tarihi olan 31 Aralık 1991("Collapse of the Soviet Union | Causes, Facts, Events, & Effects | Britannica", 2024) tarihini kabul ediyoruz. Bu tarihi seçmemizin sebebi SSCB'nin çöküşünün ontolojik güvenlik açısından ABD'nin kimliğine yönelik tehdidin tamamen bitmesi anlamına geliyor olmasıdır. Zira Berlin Duvarı'nın yıkılması Avrupa'da Soğuk Savaş'ı bitirmiş olsa da tehdidin asıl kaynağı olan Komünizm ideolojisinin ana üssü SSCB var olmaya devam ettikçe ABD'nin tehdit algılaması tamamen bitmeyecektir. Bu tarihi kabul etmemizin bir diğer nedeni ise çalışmamızın analiz düzeyinin devlet düzeyi olması ve analizin ABD-SSCB düzleminde olmasıdır. Avrupa'daki Soğuk Savaş daha çok sistem düzeyi analizlerde işlevsel olacaktır.

Soğuk Savaş'ı dönemlere ayırma konusunda biz üçlü bir ayırma gittik. Soğuk Savaş'ı üç dönem halinde ele aldık. Bu dönemlerin ilki, 1946-1962 yılları arasında süren Birinci Soğuk Savaştır ve 1962 Küba Füze Krizi ("Cuban Missile Crisis | JFK Library", 2024)ile birlikte tarafların iş birliği yapmaları gerektiğini anlamaları ile bitmiştir. Zira ontolojik güvenlik söz konusu olunca, her iki devlet de itibarlarını korumak ve geri adım atan taraf olmamak için nükleer savaşa girmekten çekinmeyecekti. Bu durum da varoluşsal bir tehdide dönüşecekti. Soğuk Savaş'ın ikinci dönemi ise 1962-1979 yılları arasında devam eden, Küba Füze Krizinden Sovyetler Birliğinin Afganistan'ı işgaline(Collins, 1980: 55) kadar sürmüş Yumuşama (Fr. Detente) dönemidir. Bu dönemleri kimileri Richard Nixon'ın iktidara gelmesiyle başlatır ancak biz analiz düzeyimiz nedeniyle kişilerden çok devletleri kolektif olarak ilgilendiren olayları seçtik. Soğuk Savaş'ın üçüncü ve son bölümü ise 1979-1991 arası Sovyetlerin Afganistan'ı işgali ile başlayan ve Sovyetlerin çöküşü ile biten dönemdir. Bununla birlikte Soğuk Savaş'ı beş veya yedi dönem olarak ayıran çalışmalar da bulunmakla birlikte Ontolojik güvenliğin yavaş değişen doğası nedeniyle bu ayrımlar kullanılmamıştır. Yukarıda yaptığımız dönemlendirme çerçevesinde her dönem OGK bakış açısıyla analiz edilecektir. Öncelikle OGK'nin gelişimine bakılacaktır.

1. Ontolojik Güvenlik Konseptinin Temel Varsayımları

Ontolojik güvenlik yaklaşımı ilk olarak bir psikiyatrist R. D. Laing tarafından ortaya atılmış, Anthony Giddens tarafından sosyolojiye aktarılmıştır(Sarı Ertem ve Düzgün, 2021: 44). Başlarda daha çok psikanaliz teorisi olarak kullanılmıştır. Uluslararası ilişkiler disiplinine girişi ise 1990'lı ve 2000'li yıllarda olmuştur. Ontolojik Güvenlik Konsepti (OGK) Uluslararası ilişkiler disiplinine uyarlayan teorisyenler içerisinde öne çıkanlar Jennifer Mitzen, Brent J. Steele ve Katarina Kinvall'dur (Mitzen, 2006. Kinvall, 2020. Steele, 2008).

Ontolojik güvenlik, güvenliğin duygusal boyutunu oluşturur ve "güvende hissetmeye" vurgu yapar. Kavram sosyal aktörlerin sosyal ve maddi çevresinde var olan devamlılık ve düzenin devamlılığa duyulan güven olarak tanımlanabilir. Ontolojik güvenlik çoğunlukla bilinç dışıdır. Var olmaktan ziyade bir sosyal düzlemde var olmakla ilgilidir. Bir aktör, devamlı

diğer aktörlerin kendisine zarar vereceğini düşünerek yaşıyorsa buna Ontolojik güvensizlik denir. Bu durum ilgili aktörün irrasyonel davranmasına neden olabilir(Giddens, 2015: 92-93). Giddens, *The Consequences of Modernity* isimli eserine ontolojik güvenliği daha çok birey üzerinden tanımlamıştır. Giddens (2015)'a göre birey gençken güvenlik ihtiyaçları karşılandığında kendisi için bir rutin oluşmuş olur. Bu rutinin devamlılığı sağlandıkça birey kendini güvende hissederek ve devamlı tetikte olmak zorunda kalmaz. Yani bir çeşit pasif savunma mekanizması geliştirmiş olur. Ontolojik Güvenlik devamlılık hissi ile yakından ilgilidir

Günlük hayatın rutinleri kişinin kendini güvende hissetmesini sağlar. Bu rutinler bozulduğunda yoğun bir kaygı tepkisi ortaya çıkar. Kişi psikolojik güvenliğini tehdit altında hisseder. Ontolojik güvenlik bilinç dışı bir olgu olsa da rutinlerin devamı bilinçli bir pratiktir ve sistemdeki her aktörün ortak çabası ile oluşur ve devam eder. Temel güven duygusu sadece rutin, bütünsellik ve ödül mekanizmaları ile ilgili olmayıp, üzerinde ustalaşılan pratikler de birer güven oluşturan bilişsel metodolojidir(Giddens, 2015: 98-99).

1.1. Uluslararası İlişkilerde Ontolojik Güvenlik Konseptinin Yeri

Ontolojik Güvenlik, oldukça yeni bir konsepttir. Henüz inşa aşamasında olduğundan bu yaklaşımı esas alarak yazılmış az sayıda çalışma bulunmaktadır. Yaklaşım, İnşacı teoriden ayrı bir teori olma süreci henüz tamamlanmamıştır(Demirci ve Şahin, 2023: 4). Ontolojik Güvenlik Konsepti, uluslararası ilişkilerde güvenliğin sadece fiziksel güvenlikten ibaret olmadığını ve devletlerin aynı zamanda istikrarlı bir benliğe sahip olmaları sayesinde güvenliklerini sağlayacaklarını konu alan bir eleştirel bir konsepttir. Uluslararası sistemde yer alan devlet ve devlet-dışı aktörlerin benlik arayışında olduklarını konu edinir. Ontolojik Güvenlik, aktörlerin devamlı ve istikrarlı bir benliğe ihtiyacı olduğunu savunur(Rumelili ve Adisönmez, 2020: 24). OGK, Giddens'in yapı ve aktörlerin birbirini karşılıklı olarak inşa ettiği tezine dayanan yapısalcı teorisinden esinlenmiştir. Devlet kendisini gerçek bir varlık olarak görmek için devamlı kolektif kimlik inşası peşinde koşar. Devletin davranışlarını kontrol etmesi için sosyal çevresiyle paylaştığı bir tabana ihtiyaç duyar. Devlet bir sosyal aktör olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle her sosyal varlık gibi sosyal çevresinde bulunan diğer aktörlerin arasında ve karşısında bir "ben" anlayışı inşa eder(Resende ve Budryte, 2014: 16-17).

OGK, uluslararası ilişkiler disiplinine 2000'li yıllarla birlikte girmiştir ve devletlerin ontolojik güvenlik ihtiyaçlarının onları istikrar, rutinelere bağlı olma ve öz imajlarını koruma ile sağlayabileceğini ifade eder. Fiziksel güvenlik bedeninin korunmasına yönelik bir davranışken ontolojik güvenlik benliğin korunmasına yönelik bir çabadır. Bedenin güvenliği ve benliğin güvenliği ise birbiriyle ikame edilemez. Ontolojik güvenlik, tehdidin tanınması ve buna karşı koyulması üzerine kurulu olmadığından esnek bir analiz imkânı sunar(Rumelili ve Adisönmez, 2020: 25-26).

Steele, (2008) *Ontological Security in International Relations* adlı kitabında Ontolojik Güvenlik yaklaşımını üç tür sosyal eylem olarak tanıtmaktadır. Bunların ilki Ahlaki eylemlerdir. Bu tarz eylemler klasik uluslararası ilişkiler teorisinde yüksek maliyetli ve riskli görülür. İkinci sosyal eylem türü insani eylemdir. Klasik güvenlik yaklaşımlarına göre de bu gibi faaliyetler "stratejik olmayan edimler" olarak görülür. Bu durumda devletlerin bu

görüşlere rağmen neden böyle davranışlar içerisinde girdiklerini nasıl açıklarız? Bu gibi devlet davranışları nasıl rasyonel sayılır? Tam olarak burada devreye Ontolojik Güvenlik konsepti girmektedir. Devletlerin bu gibi davranışlara başvurmalarının nedeni kimliklerini koruma ihtiyacıdır. Bir devlet kendisi için inşa ettiği kimliği koruyamadığında kendi olma bilincini kaybedecektir. Böyle bir durumla karşılaşan devlet için ontolojik güvenlik fiziksel güvenlikten bile daha önemli hale gelecek ve yaptığı her şey ontolojik güvenliğini korumak adına rasyonel görünecektir(Steele, 2008: 2).

Ontolojik güvenliğe yönelik tehditler devletlerde “utanç” duygusunu tetikleyecektir. Realizm dışında post-pozitivist teoriler de farklı çıkarımlar yapmışlardır. Liberal teorisyenlere göre maliyetli ancak insani bir müdahale dahili ittifaklarda yaşanan değişimler ile ilgilidir. İnşacılar göre uluslararası sistemde yaşanan kimlik değişimi bu gibi devlet davranışlarına neden olur. Bu gibi popüler yaklaşımlarda devlet kimliği ve davranışları çoğunlukla dış dünyaya bağlı görülür. Bu da devletlerin kimliklerinin dışarıdan içeriye doğru oluşmakta olduğu imajı çizer(Steele, 2008: 3-4).

Yukarıdaki yaklaşımlar Ontolojik Güvenlik konseptine göre, aynı sistem içerisinde bulunan devletlerin neden farklı davrandıklarını açıklamada eksik kalmaktadır. Kimliğin devletin kendisinden temellenmesini savunurlar. Devletlerin kitleleri kendi çıkarları doğrultusunda konsolide ettiklerini savunan Realist teorinin aksine Ontolojik Güvenlik konsepti devletlerin konsolidasyonu kimliklerini koruma amacına yönlendirdiklerini savunur. Ontolojik Güvenlik yaklaşımı, klasik yaklaşımları yanlışlama iddiasında değildir ancak devlet davranışları hakkında daha kapsamlı bir analiz yapmayı hedefler(Steele, 2008: 5-8).

Aktörlerin dayandığı ilişkiler istikrarsızlaşınca ontolojik güvenlik zafiyeti oluşur. Bunun sonuçları genelde kaygı, hareketsiz kalma veya saldırgan davranışlardır. Ontolojik güvensizlik dediğimiz bu durum aktörlerin iç veya dış istikrarlarını kaybetmeleridir. OGK uluslararası ilişkilerde önemli olmasının nedenlerinden biri güvenliği anlamak ve anlamlandırmak adına klasik pozitivist teorilerden daha farklı bir yorum sunmasıdır. Aktörlerin fiziksel olarak güvenliklerinin sağlamak için çaba sarf ettikleri kadar ontolojik güvenliklerini de sağlamak için de çabaladıklarını söyler(Kinnvall ve Mitzen, 2017: 4-7). Böylece devlet istikrarlı bir kimliğe sahip olan tutarlı bir aktöre dönüşür. Uluslararası sistemde çevre sosyal olma olgusunun temelini oluşturur(Resende & Budryte, 2014, s. 19). İkinci olarak OGK, devletlerin istikrarlı bir kimlik oluşturma ve devam ettirme kapasitelerini analizin merkezi olarak alır(Kinnvall ve Mitzen, 2017: 5).

Ontolojik güvenlik hem rekabet hem de iş birliği süreçlerinde kurulabilir. Zira çatışma da bir çeşit rutindir(Rumelili ve Adisönmez, 2020: 30). Rutinler üzerine ilgili aktörün tam olarak kontrolü yoktur. Rutinler sosyal ortam içinde de inşa edilir ve bu inşa süreci sürekli(Resende ve Budryte, 2014: 17). Ontolojik güvenlik içsel dışsal ve öteki ile etkileşim içerisinde oluşan karakterin sürdürülmesi ile ilgilidir. OGK “devlet karakterine” vurgu yapar. Aynı zamanda devletlerin üyesi oldukları uluslararası örgüt-blokların da karakterini yansıttıklarına değinir(Rumelili ve Adisönmez, 2020: 31). Örneğin bu çalışmanın da konusuyla ilgili olarak Doğu-Batı bloklarına üye olan devletlerin dahil oldukları blokların karakterini yansıttıkları söylenebilir. Uluslararası ilişkilerde OGK ilk kez Steele tarafından kullanılmıştır. OGK’ne göre bir devlet geçmişte yaptığı bir şeyden dolayı özür dilemek

istememez çünkü özür dilemenin ona hiçbir maddi-fiziksel zararı olmasa dahi kimliği zedelenmiş olacaktır. Yani ontolojik güvenliğinden endişe ettiği için böyle davranır(Rumelili ve Adisönmez, 2020: 33)

2. Ontolojik Güvenlik Tehdidinin Başlangıcı (1946-1962)

Soğuk Savaş'ı Ontolojik Güvenlik perspektifiyle ele almaya başlamadan önce genel bir çerçeve çizmek adına, Ontolojik Güvenlik açısından önemli olduğumu düşündüğümüz olayları bir tablo halinde sıralayarak Ontolojik Güvenlik yaklaşımının hangi boyutlarıyla ilgili olduklarını bir tablo halinde vermeyi uygun gördük.

Tablo.1: Soğuk Savaş Olaylarının OGK ile Bağlantısı

Soğuk Savaş Olayı	Ontolojik Güvenlik Boyutu
Berlin Ablukası	Kimlik
Marshall Planı-Truman Doktrini	Rutin
Kominform'un kurulması	Kimlik
NATO/Varşova Paktı'nın kurulması	Kimlik
Kore Savaşı	Rutin
Vietnam Savaşı	Kimlik-itibar
Nükleer Silahlanma	Rutin
Küba Füze Krizi	Kimlik-itibar
Prag Baharı	Kimlik-rutin
SALT Görüşmeleri	Kimlik-Rutin
Yıldız Savaşları	Kimlik-Onur
Glasnost-Perestroyka	Kimlik-Rutin

2.1. Avrupa'da İdeolojik Rekabet

İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD'nin ve SSCB'nin de ontolojik güvenlik anlamında bir sorunu yoktur. İki devlet de savaştan galip ayrılmış ve aynı taraftadırlar(Best, Hanhimaki, Maiolo, ve Schulze, 2020: 244). Soğuk Savaş Berlin'den çıkmıştır. 1948 yılında ABD, İngiltere ve Fransa ekonomik bütünleşmenin sağlanması için işgal bölgelerinde bir Alman hükümeti kurulmasını kararlaştırmışlardır. Buna SSCB, Berlin'i abluka altına alarak karşılık vermiştir. Berlin Ablukası olarak bilinen bu tarihsel olay Soğuk Savaş'ın ilk döneminde yaşanan en önemli gerginliktir. Abluka 1949 yılında kadar sürmüş ve SSCB krizi tırmandırarak Batı'yı buradan çıkarmak istemiştir. 12 Mayıs 1949 günü ablukanın kalkmasıyla(Özdal ve Karaca, 2019: 278) Batı Almanya'da Federal Almanya Cumhuriyeti (FAC) kurulmuştur.

FAC'nin kurulmasının nedeni devlet kimliği ile ilgilidir. OGK'ne göre her devletin en temel ihtiyacı bir kimliktir ve istikrarlı bir karakter oluşturmaları için devletlerin sağlıklı bir benlik algısına ihtiyaçları vardır(Kinnvall ve Mitzen, 2017: 4). Bu dönemde ABD ve Batılı güçler savaş sonrası yeni bir kimlik inşası sürecinde bulunmaktaydılar. Bu inşa süreci ise FAC üzerine etkide bulunmuştur. Bu işgal bölgesinin oluşturulması Doğu Almanya'da Sovyetlerin

kendi işgal bölgelerinde yaptıklarından duyulan kaygının sonucudur. 1946 yılında SSCB Doğu Almanya Komünist Partisi ve Sosyal Demokrat Partiyi birleşmeye zorlamış ve Sosyalist Birlik Partisi'ni kurdurmuştur. ABD cephesinde bu girişimler SSCB'nin Almanya'nın tamamında Sosyalist bir yönetim kurmak ve Almanya'yı topyekûn kendi uydusu yapma girişimi olarak algılanmıştır(Best vd., 2020: 245). OGK bağlamında bunun nedeni devletlerin birbirlerinin karakteri konusunda tam ve net bilgi sahibi olamamalarıdır. Ancak birbirlerinin kimlikleri ile ilgili çıkarım yapma şansına sahiptirler(Mitzen, 2006: 359). Avrupa, ABD ve SSCB arasında bir tampon bölge konumundadır ve ABD açısından Sosyalizmin bu tampon bölgede yayılması kimliğine yönelik bir tehdittir. ABD Batı Avrupa'nın da Sosyalizmin etkisi altına girmesinden endişe etmektedir.

Buna karşılık ABD, kendi müttefiklerini elinde tutmak amacıyla resmi adı Avrupa Ekonomik Kalkınma Paketi (AEKP) olan yaygın bilinen adıyla Marshall Planı'nı devreye soktu. Yukarıdaki sebepten dolayı SSCB'de Kapitalizmin kendi müttefiklerine sıçramasından duyduğu kaygıyla Doğu Almanya Cumhuriyeti'ni (DAC) kurarak karşılık verdi. Böylece Demir Perde kurulmuş oldu. Eski İngiltere Başbakanı Churchill'in 1946 yılında Missouri'de yaptığı Demir Perde konuşması da bu durumu ortaya koyuyordu(Best vd., 2020: 247). Bu tabloda da anlaşılacağı gibi Marshall planı ABD'nin bütçesinden para çıkmasına neden olmuştur ancak ABD kimliğini ve rutinlerini korumak adına bunu göze almıştır. Böyle yapmasının sebebi devletlerin rutinlerinin devam ettirme amacıyla irrasyonel politikalar da izleyebilecek olmasıdır(Rumelili ve Adisönmez, 2020: 26). Bununla birlikte Marshall Yardımının gönderilmesi Avrupa'nın savaş sonrası kalkınması amacına yönelikmiş gibi görünse de aslında Liberal ideolojinin bölgede devamını sağlamaktır. Avrupa iç dinamikleri güçlü bir kıtadır ve bu yardımlara ne kadar ihtiyaçları olduğu da tartışmaya açıktır.

Bu sırada Polonya, Macaristan, Bulgaristan ve Romanya gibi devletler, İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya tarafından işgal edilmiştir. Bunun üzerine halklar Almanlara karşı ciddi bir direniş hareketine girişmişlerdir. Direnişçilerin başında genelde Komünistler vardır. Balkan ülkelerindeki direniş hareketleri bu nedenle SSCB tarafından da desteklenmiştir. Ordu ve polis teşkilatı üzerinde SSCB etkin bir kontrol tesis etmiştir(Vernadsky, 2011: 526).

ABD'nin ise dış politikası henüz rasyonel bir düzlem izlemektedir ve temel amacı Kızıl Ordu'nun İkinci Dünya Savaşında elde ettiği bölgelerin ilerisine geçmesinin engellenmesidir(Best vd., 2020: 251). Dönemin Sovyet uzmanı George Keenan'ın meşhur uzun telgraf adlı yazısıyla dönemin ABD başkanı Truman'ın dış politikasında SSCB tehdidi güvenlikleştirilmiş oldu. Keenan telgrafta SSCB'nin Doğu Avrupa'yı ele geçirse de bunu yeterli bulmayacağını ve Batı Avrupa'ya da genişleyerek ABD'yi çevreleyeceğini, bunun önüne geçilebilmesi için ABD'nin SSCB'yi aynı şekilde çevrelemesi gerektiğini ifade ediyordu. Bunun üzerine harekete geçen ABD hükümeti Avrupa'da kendi ideoloji ve rutinlerini paylaşan devletlere yönelen bu tehdidi doğrudan kendine yönelmiş gibi algılamış ve halkına SSCB'nin kabul edilemez davranışlarını anlatmaya başlamıştır. Ulus adına karar alan devlet, ulusun ontolojik tehdit algısını kendi ontolojik tehdit algısıyla aynı düzleme çekmek için elitlerin amaçları belli bir anlatı vasıtasıyla ulusa kabul ettirilerek ulus konsolide edilir(Rumelili ve Adisönmez, 2020: 31-32).

1947 yılında ABD, Marshall Planı ve Truman Doktrinini devreye soktu. Buna karşı SSCB'nin Molotov yardımı gibi girişimleri olmuş ancak çok ses getirmemiştir(Özdal ve Karaca, 2019: 275). ABD aynı yıl içerisinde Ortak Savunma ve Yardım Programını kurarak müttefiklerine

güvenlik konusunda destek vermeye başlamıştır. SSCB buna Kominform'u kurarak karşılık vermiştir(Riasanovski ve Steinberg, 2016: 581). Kominform'un amacı Sosyalist ülkeler arasında istihbarat ve bilgi akışını sağlamaktır. Ancak Komünist iş birliği 1948 yılında SSCB-Yugoslavya ilişkilerinin krize girmesiyle akamete uğramıştır(Riasanovski ve Steinberg, 2016: 582). Görüldüğü gibi her iki kutup da birbirlerinin davranışlarını birbirlerine karşı taklit etmektedirler. Bunun en büyük sebebi kimlik ve rutin olarak diğerinden aşağı görünmemektir. Böyle bir görüntü devletlerin itibarını zedeleyecek ve güvenilirliğini azaltacaktır.

ABD ve SSCB'nin Avrupa'daki güç mücadelesinin ekonomik ve askeri yönünden ziyade ideolojik yönü ağır gelmektedir. Zira Avrupa İkinci Dünya Savaşı sonrası merkez olmaktan çıkmış, güç dengesi kıta Avrupa'sından Doğu-Batı düzlemine kaymıştır. Sonuç olarak Avrupa iki büyük gücün periferisi durumuna düşmüştür. Her iki güç de kendi kimliklerini güçlendirmek ve rutinlerini bozucu olarak gördükleri karşı grubun ideolojisini kendilerinden uzak tutmaya çalışmaktadırlar. Çevreleme politikasının temelinde yatan amaç budur.

2.2. Ontolojik Rekabetin Bloklaşması

1949 yılında ABD, İngiltere, Kanada, Fransa, Benelux ülkeleri, Portekiz, Lüksemburg, Norveç, Danimarka, İzlanda ve İtalya toplamda 12 devlet Kuzey Atlantik Antlaşma Örgütü'nü (NATO) kurdular(Riasanovski ve Steinberg, 2016: 581). Örgütün amacı doğudan gelebilecek bir Sovyet saldırısına karşı üye devletlerin korunmasıydı. SSCB'den bu oluşuma 6 yıl sonra karşılık geldi. 14 Mayıs 1955'te SSCB; Çekoslovakya, Bulgaristan, Macaristan, Polonya, Romanya, DAC ve Arnavutluk Varşova Paktını oluşturdu(Sander, 2000: 271). Paktın amacı olası bir NATO saldırısına karşı Doğu Avrupa ülkelerini korumak olarak belirlenmiş olsa da asıl amacı Tito'nun "yerli Komünizminin" yani ulusçu, bağımsız akımların blok içerisine yayılmasını engellemektir. Daha sonra Brejnev Doktrini ile birlikte kontrol sıklaştırılacaktır(Sander, 2000: 272). Bu girişimler de daha çok kimlikle ilgili bir görüntü vermektedir. Zira Batı, kimliğini NATO üzerinden, SSCB de Varşova Paktı üzerinden güçlendirmekte ve kendilerine yakın aktörleri bu şekilde yönlendirmektedirler. ABD özgür dünyanın SSCB de Komünist dünyanın koruyuculuğunu üstlenmiştir. Bu iki paktın amacı yalnızca karşı taraftan gelebilecek bir saldırıyı engellemekten ziyade içeriden gelebilecek olası tehditleri de bertaraf ederek kimliği koruma ve rutini devam ettirme amacına hizmet etmektedir. Yukarıda bahsedilen "yerli Komünizm" akımı bunun en önemli örneğidir. Bu gibi durumlarda devletler "kaos içerisinde bir düzen" oluştururlar ve çatışma onların yeni rutini haline gelir. Güvenlik ikilemi karşılıklı bir olgudur ve ortak kabule dayanır(Mitzen, 2006: 360).

2.3. İdeolojik Sıcak Çatışmalar

Soğuk Savaş esnasında iki sıcak çatışma yaşanmıştır. Bu bölgelerde ideolojik rekabet vekil aktörler üzerinden sıcak çatışmaya dönüşmüştür. Bunun ilk örneği Kore Savaşı'dır. Kore savaşı Soğuk Savaş'ın ilk sıcak çatışmasıdır(Özdal ve Karaca, 2019: 310-311). Bu çatışmanın Ontolojik Güvenlik açısından önemi, iki kutup liderinin "öz-anlatıyı sürdürebilme" kapasitelerinin ilk kez teste tabi tutulmasıdır. Zira aktörler kriz ile birlikte yaşanan değişimi sahip olduğu karaktere entegre etme kapasitesi sınanmıştır(Demirci ve Şahin, 2023: 20).

Dönemin ABD başkanı Dwight Eisenhower, Kore'deki savaş bitirilmezse ABD'nin arkasındaki blok desteğini kaybedebileceğinden endişeleniyordu. Avrupalı müttefiklerinin zaten kırılan

olan desteğini tamamen kaybetme korkusu, savaşın artık bitirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte Kore, ABD'nin mutlak zafer kazanmasını gerektirecek kadar önemli bir bölge olarak görülmemiştir. Bunun ontolojik güvenlik açısından değerlendirilmesi, tüm savaşın öncelikli amacının SSCB'ye karşı psikolojik üstünlük kazanacak ve karşı tarafın rutinlerinin bozulmasını sağlayacak kadar ilerlemek olmasıdır.

Bir diğer neden ise Komünistlerin beklentilerini boşa çıkarma çabası olarak görülebilir. Zira SSCB yönetimi, ABD'nin Asya üzerinde baskısını artıracaklarını beklemekteydi(Stueck, 2009: 572-573).

Kore Savaşı'nın çok bilinmeyen bir psikolojik yönü de bulunmaktadır. 1953 yılında Central Intelligence Agency (CIA) tarafından Psikolojik Strateji Kurulu (Psychological Strategy Board) kurulmuştur. Bu kurulun amacı SSCB'nin gücünün propaganda yoluyla azaltılmasıdır. Kurulun çalışmaları sonucunda Kremlin liderlerinin asıl amacının Marksist ideolojiye olan tutkunluktan ziyade rejiminin devamını sağlayarak psikolojik konsolidasyon sağlamak olduğu tespit edilmiştir. Yani ontolojik güvenlik konsepti yaklaşımına göre öz-anlatısını devam ettirmek ve kimliksel güvenliğini sağlamak amacıyla hareket etmektedir. Savaş halinin devam etmesi durumunda SSCB geri adım atmaktan ziyade uyduları üzerindeki hakimiyetini artıracaktır. Savaş alanında askeri üstünlüğü halihazırda elinde tutan ABD, bloğunun konsolidasyonunu tamamlayarak savunma pozisyonuna geçme kararı almıştır Böylece önemli bölgelerde SSCB yayılcılığı azaltılacaktır(Stueck, 2009: 574-575).

Yaşanan savaşın sonucu bir tarafın lehine sonuçlanmıştır. Kaybeden taraf yani SSCB, ortaya çıkan sonucu öz kimliğine ve anlatısına entegre etme konusunda zorluklarla karşılaşmıştır. Ontolojik güvenlik açısından önemli olan bir diğer yönü ise ABD'nin Komünizm ile topyekûn mücadele etmeye başlamasına neden olmasıdır. Kore savaşı Vietnam Savaşı ile de bağlantılıdır. Zira Kore Savaşı, ABD'nin Vietnam'a müdahalesinin de önünü açmıştır. Böylelikle ABD, öz-anlatısını pekiştirmiş ve kendi dünya görüşünü paylaşan aktörler arasında popülaritesi artmıştır. Bununla birlikte Kore Savaşı, SSCB'nin Varşova Paktı'nı kurmasını da teşvik etmiştir. Kore Savaşı Batı Bloğunun lehine sonuçlanmış ve Komünist blok içerisinde SSCB'ye karşı güvensizlik ve tepkilere neden olmuştur(Özdal ve Karaca, 2019: 312-313).

Kore Savaşı'ndan yaklaşık on yıl sonra yaşanmış olsa da Vietnam Savaşı Kore Savaşının devamı niteliğinde sayılabilir. Vietnam 1954 yılında kuzey ve güney olarak ikiye bölünmüştür. Kuzey Vietnam'ın başkenti Hanoi, Güney Vietnam'ın ise başkenti Saygon'dur. Hanoi SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti ile, Saygon ise ABD ile müttefiktir. 1959 yılında Kuzey Vietnamlılar Ulusal Kurtuluş Cephesi veya bilinen adıyla Vietkong ayaklanmasını başlattılar. Ayaklanma sonrası Güney Vietnam'ın düşmek üzere olduğunu gören ABD bölgeye askerlerini yolladı(Neale, 2017: 15). Savaş Soğuk Savaş'ın geneline yayılmış ve 1975 yılına kadar sürmüştür. ABD burada mutlak zafer elde edememiş ve sonunda Saygon'un düşmesiyle başarısız olmuştur.

Vietnam Savaşı, ABD'nin itibarının zayıflamasına neden olmuştur. Bir gerilla grubu görüntüsü veren Vietkong askerlerini yenememiş olması ABD'nin "hür dünyanın lideri" pozisyonunu sarsmıştır. Ancak aynı durum Kore Savaşında SSCB için de geçerlidir. Devletler ontolojik güvenliklerini yükseltmek için istikrarlı bir devlet kimliği oluşturmaya ve korumaya çalışırlar(Kinnvall ve Mitzen, 2017: 6). Bu bölgelerdeki savaşlar da istikrarlı devlet kimliğini dünyanın neresinde olursa olsun korumak için yaşanmıştır. Her iki devlet de bu iki

savaşta ideolojik ve kimliksel saiklerle ilerlemişlerdir. Zira ne Vietnam'da ne de Kore'de ekonomik açıdan getirisi olacak önemli bir doğal kaynak için çatışılmamıştır. Askerî açıdan da Vietnam, ABD anakarasına uzak olmakla birlikte SSCB ile Kuzey Kore'nin çok kısa bir kara sınırı bulunmaktadır. Bu durumda en önemli kazanç ideolojik yani ontolojik olmaktadır.

2.4. Nükleer Psikolojik Rekabet

Soğuk Savaşta en önemli rekabet konularından biri de şüphesiz nükleer silahlardır. Nükleer silahlar realist bakış açısıyla bakıldığında fiziksel güvenliği korumak için varlar gibi görünse de ontolojik güvenlik boyutu fiziksel güvenlikten çok daha fazladır. ABD, ilk nükleer silahları 1945 yılında Japonya'da kullanması üzerine Krusçev, hemen nükleer silah çalışmalarının başlaması talimatını vermiştir. SSCB'nin ilk atom bombası 29 Ağustos 1949'da Kazakistan'da patlatılmıştır. Bu bomba, ABD'nin Nagazaki'de kullandığı Fat Man isimli bombaya çok benzemektedir. Bunun böyle olmasının sebebi Komünist Parti üyesi Kalus Fuchs'un casusluk faaliyetleridir. Fuchs, Amerikan nükleer silah programında çalışırken orada bulunan Sovyet ajanlarına nükleer silahlarla ilgili teknik bilgileri sızdırmıştır. SSCB'nin bu kadar kısa sürede nükleer silah yapmasının temel nedeni de budur.

Fuchs, birden fazla devletin nükleer silaha sahip olması halinde ikinci vuruş gücü oluşacağını ve bu nedenle kimsenin bu silahları kullanmaya cesaret edemeyeceğini tahmin etmiştir. Bu yüzden bilgi sızdırmıştır (Aras, 2019: 16). 1949 yılında ABD'nin nükleer silah tekeli kırılmıştır. Bu tür silahlara başvurma tekeli ABD'nin elinden çıkınca ABD psikolojik üstünlüğü kaybetmiştir. O da bu üstünlüğü nükleer silahları daha sofistike hale getirerek geri kazanmaya çalışmıştır. 1952 yılında ABD ilk hidrojen bombasını patlatmıştır. Ancak ABD'nin üstünlüğü uzun sürmemiş ve 1953 yılında SSCB de hidrojen bombası geliştirmiştir. İki güç birbiriyle denk gibi görünse de ortada büyük bir dengesizlik vardı. Nükleer bomba taşıyabilecek bombardıman uçağı envanterine bakıldığında SSCB, ABD'den oldukça geride kalmıştı.

1957 yılında SSCB'yi öne geçirecek önemli bir gelişme yaşanmıştır. SSCB ilk kıtalar arası balistik füzeyi test etmiştir. Sputnik adı verilen insansız uzay aracı Sputnik-1 isimli uyduyu uzaya taşımıştır. Uzaya çıkabilecek güçte bir füzenin ABD'yi vurabilmesi su götürmez bir gerçektir. Böylece SSCB, bombardıman uçağı eksikliğini başka bir yöntemle kapatmış ve hatta ABD'nin önüne geçmiştir. Bir nükleer gücün bir diğer nükleer güce saldırması durumuna bu gücün de kendisine karşı nükleer silah kullanması tehlikesi nedeniyle bu silaha başvurmaması anlamına gelen dehşet dengesi böylelikle kurulmuştur (Aras, 2019: 17).

Dehşet dengesi adından da anlaşıldığı gibi psikolojik bir dengedir. Realist yoruma göre nükleer silahlar nispi gücü maksimize etmek için elde edilir ancak bu silahlar yalnızca iki kez kullanılmıştır ve ABD nükleer tekeli elinde bulundururken kullanılmıştır. Dehşet dengesi kurulduktan sonra kimse kullanmaya cesaret edememiştir. Bu durumda nükleer silahlar bir ontolojik güvenlik sağlama aracına dönüşmüştür. Eğer koşullar aktörün yerleşik davranış kalıplarının devamlılığını engeller ve aktör rutininin devamını engelleyen durumlar ortaya çıkınca kaygı duyar (Rumelili ve Adisönmez, 2020: 26). Bir aktör bir diğer aktörün nükleer üstünlüğü ele geçirdiğini görünce rutinleri bozulmuş olur ve rutinlerinin eskisi gibi devam etmesini onu dengeleyerek sağlar. Nükleer silahlar devletlerin saldırı kapasitelerini artırmaktadır ancak Ontolojik Güvenliğin saplanması açısından; prestij kazandırma, bloğunda konsolidasyon sağlama, güvenlik rutinini devam ettirme gibi getirileri vardır.

Realist yorum burada sadece nispi saldırı kapasitesi üzerinde durmakta ve silahlanmanın getirilerinin tamamını açıklamakta eksik kalmaktadır.

Nükleer silahlanma açısından en önemli olan bir diğer olay Küba Krizidir. 1 Ocak 1959'da Küba'da Fidel Castro bir darbeyle iktidara gelmiştir. Amerikan karşıtı politikaları zamanla Komünizmi benimsemesine neden olmuştur. Castro ABD'nin kimliğinin devamlılığı için bir tehdit haline gelmiştir. Bunun üzerine ABD, Castro'yu devirmek için hemen harekete geçmiş ve Domuzlar Körfezine saldırı planları yapmıştır. ABD, Kübalıların kendilerini sevinçle karşılayacaklarını, halkın ve ordunun Castro'nun baskılarından bıkmış olduklarını ve kendilerini destekleyeceklerini düşünmüşlerdir. Bu düşünce çok yanlıştır çünkü Domuzlar Körfezi çıkarması tam anlamıyla bir hezimetle sonuçlanmıştır. Bu hezimet sonucu ABD büyük itibar kaybına uğramıştır. Basının da ABD'yi işgalci olarak göstermesi ABD'yi daha da kötü duruma düşürmüştür(Spainer, 1992: 125-126). ABD için itibar kaybı buradaki askeri kayıptan daha ağır olmuştur.

ABD'nin yenilgisini fırsat bilen SSCB, Küba'ya füze fırlatma rampaları inşa etmeye başlamıştır. Amerikalılar Sovyetlerin böyle bir şeye cesaret edebileceğini düşünmüyorlardı çünkü Küba ABD anakarasına oldukça yakındır. Füze fırlatma rampaları U-2 casus uçakları tarafından tesadüfen keşfedilmiştir. Bu aşamada Krusçev, ABD'nin bunun için savaşmayacağını düşünmekteydi. ABD'nin önemli çıkarları için dahi savaşmayacağını varsaymaktaydı. Bu durum yukarıda belirttiğimiz devletlerin birbirlerine niyet okuması yapmak zorunda olması durumudur. Füze rampalarının ortaya çıkmasıyla ABD saldırıya açık hale gelmiştir. Böylece ABD'nin güçlü görünürken aslında ne kadar çok açığının olduğu düşünülmeye başlanmıştır. ABD'nin itibarı tamamen çökmüş ve Avrupa'daki liberal rejimlerin koruyucusu olma iddiası da sona ermiştir. Bu durumda ABD için ilk kez bloğunu konsolide etme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Geri adım atmayacağını ilan eden ABD, SSCB'ye geri adım attırarak konsolidasyon sağlamaya çalışmıştır. Krusçev'in geri adım atmasıyla kriz bitmiş(Spainer, 1992: 128-129) ve yumuşama dönemi başlamıştır.

3. Yumuşama Döneminde Ontolojik güvenlik (1962-1979)

Küba Krizinin ardından her iki devlet de yumuşamanın gerekli olduğunu düşünmüş ve bir sakinleşme sürecine girmişlerdir. Yumuşama döneminin başlamasında en önemli faktör özellikle ABD'nin rutinin Küba Krizi ile bozulması sonucu öz anlatısının artık kendi karakterini yansıtmadığını anlamasıdır. Çünkü devletler öz anlatıları bozulduğunda yeni bir öz-anlatı inşa etme yoluna giderler(Wigen, 2010: 3). SSCB cephesinde ise öz-anlatı kaybına neden olan hadise Prag Baharı'dır. Her iki devletin başkanı da yani öz-anlatılarını doktrinler yayınlarken yeniden yapılandırmaya çalışmışlardır.

3.1. SSCB'de Yumuşama

Prag Baharını ele alacak olursak en önemli yanının SSCB ve Varşova Paktı içerisinde de-Stalinizasyon sürecinin sonu olmasıdır. Bunun anlamı Brejnev idaresinin Doğu Bloku sınırları içerisindeki Komünist rejimlerde demokratikleşme hareketlerine izin vermeyeceğidir(Wojnowski, 2018: 1-2). Stalin'den sonra gelen blok içindeki nispi rahatlama burada sona ermiş ve tekrar sıkı Komünizme geçilmiştir. SSCB açısından en ufak demokratikleşme talebi kimliğin ve rutinin bozulması olarak görülmüştür. Zira demokrasi Komünizmin en büyük düşmanı olarak addedilmiştir. Bu haklı bir kaygı olabilir. Zira ilerleyen yıllarda SSCB içerisindeki demokratikleşme çabaları SSCB'nin sonunu getirecektir.

Prag Baharı süreci Çekoslovakya’da yaşanan ekonomik sorunlar nedeniyle Novonty hükümetinin istifa etmesi üzerine yerine Alexander Dubçek’in gelmesiyle başlamıştır. Dubçek yönetimi 1968 Nisan’ında yeni bir eylem planı kabul etmiştir. Bu eylem planında ekonomik reformlarla birlikte rejimin demokratikleştirilmesi ile ilgili adımlar da yer alıyordu. Bunun üzerine hızla yeni siyasal yapılanmalar kurulmaya, kapatılan partiler yeniden açılmaya, dini cemaat ve toplulukların tekrar faaliyete geçmeye ve siyasi mahkumlar hapisten çıkmaya başlamışlardır. Bu manzara SSCB’yi endişelendirmiştir. Komünist kimliğine karşı bir ontolojik tehdit algılaması yaşamıştır. 20 Ağustos’ta SSCB ordusu Prag’a girerek Çekoslovakya’yı işgale başlamıştır. Sovyet ordusu Dubçek ve ekibini derdest ederek Moskova’ya götürmüştür. Sovyet işgali Çekoslovakya’daki aşırı komünistlerin iktidarda önünü açmıştır (“Prague Spring | Definition, Causes, & Facts | Britannica”, 2024).

SSCB’nin algıladığı ontolojik güvenlik tehdidini bertaraf etmek için fiziksel güç kullanacak kadar ileri gitmesinin sebebi tehdit algısının büyüklüğünden kaynaklanmıştır. SSCB kendi kimliğini paylaşan diğer devletlere güven duymak istemiştir. Zira diğerlerine güven varoluş kaygılarına karşı bir aşı gibidir. Aktörün gelecekte karşılaşabileceği tehditlere karşı önsel bir koruma mekanizmasıdır. Aktörün yapma/ edimde bulunma ile ilgili sorunlara istikrarlı karşılık vermesini sağlar. Ontolojik güvenliğin inşa edildiği yer evdir. Ev, rutinlerin oluşturulduğu ve korunduğu bir yerdir. Aktör burada özgürdür çünkü kendisini başkalarına karşı korumak zorunda değildir (Kinnvall, 2004: 746-747). SSCB başını çektiği blok üyelerinin ülkelerini evi gibi görmektedir. Burada kendisini savunmak zorunda değildir çünkü zaten kendi ideolojisini paylaşan aktörlerle beraberdir. Prag Baharı SSCB’nin “evinde” ortaya çıkan ve onun kimliğiyle çelişen bir olgudur ve SSCB birden kendi evinde kendini savunmak zorunda kalmıştır.

1968 Prag Baharı sonrası Sovyetlerin Çekoslovakya’yı işgal etmeyi meşrulaştırmak için SSCB başkanı Brejnev kendi adıyla anılan Brejnev Doktrini ortaya atmıştır. Brejnev, 12 Kasım 1968 tarihinde Polonya Komünist Partisi 5. Kongresinde yaptığı konuşmada Sosyalist ülkeler için böyle müdahalelerin yapılmasının normal olduğunu, bir Sosyalist ülkede yaşananların tüm Sosyalist ülkeleri ilgilendirdiğini, Sosyalist bir ülkenin çıkarlarının tüm Sosyalist dünyanın çıkarlarına aykırı olamayacağını savunmuştur. İtalya ve İspanya Komünist partileri buna tepki vermiştir (Sönmezoğlu, Arıboğan, Ayman, ve Dedeoğlu, 2017: 142). Bu durum da SSCB’nin “kimliksel evini” koruma çabasının bir yansımasıdır. Başkalarına karşı güven duyma ihtiyacı aktörün kendi dışındaki dünyada güvende olma isteğinden kaynaklanır. Böylece aktör kimliksel tutarlılık içerisinde olur. OGK’ne göre aktör hem kendi olabilmek için bir ötekiye ihtiyaç duyar ve kendi kimliğini öteki sayesinde geliştirir. Buna mukabil kendisini ötekinin işgali altında hisseder. Kendi olma konusunda ötekinin inisiyatifine kalmıştır (Kinnvall, 2017: 96-97). SSCB, ABD ve liberal sistem karşıtlığı üzerinden bir kimlik kurgulamıştır. Ancak kendi uydu devletlerinden birinde ötekinin kimliğini benimseyen bir hareketin ortaya çıkması SSCB’nin kendini ABD’nin insafına kalmış gibi görmesine neden olduğundan sıkı komünizme geçmiştir.

3.2. ABD’de Yumuşama

SSCB gibi ABD’nin de kimliksel sorunları vardır. Vietnam’da Güney Vietnam ve ABD, Komünist Vietkonglara karşı mağlup olma sürecindedir. ABD, bu savaştan dolayı çok yorgun

düşmüş ancak savaştan bir sonuç elde edememiştir. Başkan Nixon da bunun farkındadır ve Vietnam'da yaşanan prestij kaybının daha da kötüleşmemesi için SSCB ve Doğu Blokuna karşı daha ılımlı yaklaşma gereği duymuştur. Bu yaklaşım kendisini, başkanın adıyla anılan Nixon Doktrini ile belli etmiştir. Başkan Nixon'ın Guam adalarında yaptığı bir konuşmayla ilan edilen Nixon Doktrini temelde üç ilkeye dayanmaktadır. Bu ilkelerden ikincisi Ontolojik Güvenlik açısından özellikle önemlidir. Bahsi geçen ikinci ilke, ABD'nin ihtiyaç olduğunda müttefiklerine gerekli desteği sunacağı ancak bu devletlerin savunmasını doğrudan üstlenmeyeceği ilkesidir. ABD burada hür dünyanın lideri konumundan tamamen çekilmek istememekle birlikte bunu daha düşük yoğunlukla devam ettireceğini belli etmiştir. ABD'nin çöken öz-anlatısının bir tezahürüdür ve ABD için utancı tetiklemiştir. Devletler bunu ne pahasına olursa olsun bertaraf etmek isterler. (Önder, 2020: 32-33).

3.3. Silahsızlanma ve Ontolojik Güvenlik

Her ne kadar sürecin adı silahsızlanma da olsa burada sadece nükleer silahların kullanımlarına dair bir sınırlandırma vardır. Var olan nükleer silahların imhası söz konusu değildir. Bu girişimlerin amacı devletler arasındaki gergin havayı yumuşatmaktır. 17 Kasım 1969'da ABD ve SSCB arasında Stratejik Silahların Sınırlandırılması Görüşmeleri (SALT) Helsinki'de başlamıştır. Füzesavar füze deneni ABM (Anti Ballistic Missile) savunma füzeleri ile ilgili anlaşmaya varılabılmıştır. Nihayet SALT-1 antlaşması Nixon ve Brejnev arasında imzalanmıştır. Saldırgan füze sistemleri ile ilgili taraflar yeni kıtalararası balistik füze üretmemeyi taahhüt etmişlerdir (Armaoğlu, 2020: 489-490).

Saldırgan stratejik füzelerin sınırlandırılması SALT-1'de tam olarak başarılamayınca SALT-2 için görüşmeler 21 Kasım 1972'de yeniden başlamıştır. Ancak bu defa görüşmeler önceki gibi olumlu bir havada geçmemiştir. Tarafların üstünlüğü karşı tarafa kaptırmak istememesi görüşmeleri çıkmaza sokmuştur. Uzayıp giden görüşmeler sonucunda 18 Haziran 1979'da ABD'nin yeni başkanı Jimmy Carter ve Brejnev arasında SALT-2 imzalanmıştır. Cruise füzelerinin 600 kilometreden daha uzun menzilli olanları yasaklanmıştır. Her çeşit füze için de menzil sınırlaması getirilmiştir. SALT-2 anlaşması Kongre ve çeşitli çevrelerden gelen tepkiler sonucu yürürlük kazanamamıştır. Tepki gösteren çevreler ABD'nin stratejik üstünlüğünü SSCB'ye kaptırdığını savunmuşlardır. SALT-2'nin yürürlük kazanamamasının en önemli nedeni ise 1979 yılında Sovyetlerin Afganistan'ı işgal etmesidir. İşgal ile birlikte Detant sona ermiş ve antlaşma Kongre'den geçmeyerek rafa kaldırılmıştır (Armaoğlu, 2020: 491- 494).

Burada yeniden belirtelim ki ontolojik güvenlik fiziksel güvenlikle çelişebilmektedir. Zararlı bir ilişki sadece ontolojik- kimliksel güvenlik sağladığı için devam ettirilir. Silahsızlanma çabalarının sonuç vermemesinden yola çıkarak devletlerin rekabete bağımlı hale geldiğini söyleyebiliriz. Zira aktör rakibinin belli olduğu çatışmaları kendisinin ve karşı tarafın niyetlerini bilmediği bir belirsizliğe tercih eder. Rekabet devam ettikçe aktörlerin bir kişilik özelliği haline gelmekte ve aktör kendisinin "ötekisi" üzerinden tanımlamaya başlamaktadır. Bu durumda çatışmayı bitirmek ayrı bir ontolojik güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkar (Mitzen, 2006: 342-345).

4. İkinci Soğuk Savaş Döneminde Ontolojik Güvenlik (1979-1991)

İkinci Soğuk Savaş döneminde önemli olgulardan biri Stratejik Savunma Girişimi, bilinen adıyla Yıldız Savaşlarıdır. Stratejik Savunma Girişimi, dönemin ABD başkanı Ronald Reagan

tarafından ortaya atılan ve Sovyetlerde gelebilecek potansiyel kıtalararası balistik füze saldırılarını uzayda konuşlu sinyal teknolojileri kullanarak bertaraf etmeye dayalı ütopyik bir projedir. İlk defa 23 Mart 1983'te duyurulmuştur. Geliştirilmesi ve fizibilitesi konusunda ciddi tartışmalara neden olmuştur. Ayrıca bu proje ABD için oldukça maliyetli olacaktır("Strategic Defense Initiative (SDI) | Description, History, & Facts | Britannica", 2024). Reagan için bu proje Soğuk Savaşı bitirebilecek bir projedir. Bu proje uzaydan kontrol edilen mekanizmalarla füzeleri yok edeceği için "Yıldız Savaşları" lakabını almıştır. Proje uzun yıllar iki güç arasında kurulan dengeyi bozacak ve SSCB için de büyük paralara karşılık gelecektir(Özal, 2021: 455).

SSCB'nin bu boyutta maliyetleri karşılayamayacağı ve sonunda yenilgiyi kabul edeceği düşünülüyordu. Program ilan edilir edilmez SSCB, ABD'yi güç dengesini bozmakla itham etti(Podvig, 2017: 5). SSCB o dönemde devam eden START görüşmelerine uzay silahlarının da görüşülmesi konusunda ısrar etmiş, bunun sonucunda ABD, SSCB'nin isteğini kabul etmek zorunda kalmıştır. Ancak bunun olabilmesi için önce savunmanın sınırlandırılması gerekmektedir. SSCB ABD'nin Stratejik Savunma Girişimine kendisi de benzer teknolojiler geliştirerek yanıt vererek(Podvig, 2017: 6) Kontakt projesini başlatmıştır. Kontakt projesinin temel hedefi MİG-31 tipi uçakların modifiye edilerek uzaya roket fırlatması ve ABD'nin yukarıda söze geçen uydularını vurmasıdır(Podvig, 2017: 7).

OGT'ne göre bu yaşanan rekabet onur odaklı bir rekabettir. Onur yalnızca bir başkası tarafından tasdik edilince anlamlıdır. Yani toplum içinde ifade edilen bir karakteristiktir. Onurlu davranış bir aktörün bugün kim olduğu ve yarın kim olacağına dair algıyla şekillenir(Demirci ve Şahin, 2023: 21). Burada iki güç, daha çok onurlarını korumak için çalışmıştır ve kimse davranışların rasyonel olup olmadığına bakmamıştır. Zira iki proje de rasyonellikten uzaktır.

1984 yılında Gorbaçov SSCB'de iktidara gelmiştir. (Özal, 2021: 469). Gorbaçov silahlanma yarışını tamamen bitirmek istemekteydi. Hatta bir noktada tüm nükleer cephaneliklerin imha edilmesi konusunda antlaşmalar imzalanacak noktaya gelindi ancak devletlerin kuşkuları sonucu iş birliği fırsatlarını değerlendirememeleri sonucunda antlaşma suya düşmüştür(Mitzen, 2006: 356).

Gorbaçov, önemli reformlara imza atmıştır. Bunlar Glasnost (açıklık) ve Perestroyka (Yeniden yapılanma)'dır. 1986 yılında meydana gelen Çernobil faciası Glasnost'ın tetikleyicisi olmuştur. Glasnost, SSCB içerisindeki ekonomik zorluklar ve tıkanan parti sistemini düzenlemeye yöneliktir. Gorbaçov burada siyasal yapıyı demokratikleştirmeyi amaçlamıştır(Özdal ve Karaca, 2019: 583). Bu Sosyalizmle taban tabana zıt bir uygulamadır. SSCB yıllarca karşısında durduğu yönetim felsefelerini benimsemeye başlayarak yeni kimlik inşasına girişmiştir. Perestroyka ise daha çok demokrasinin daha çok sosyalizm sağlanacağı savı üzerine kurulmuştur. 19. Parti konferansında Gorbaçov genel seçimler yapılması, seçim sisteminin demokratikleştirilmesi, Başbakanlık makamı kurulması gibi kararlar alınmıştır(Özdal ve Karaca, 2019:584-585).

SSCB, yeni bir kimlik oluşturma aşamasında dağılmıştır. Bunun en önemli nedeni kendi kimliği çöktüğünde "ötekinin kimliğini" taklit etmeye çalışmasıdır. Zira Gorbaçov'un yaptığı yeni kimlik inşasından ziyade ötekinin kimliğini kopyalamaktır. Kopyalama stratejisi büyük oranda SSCB'nin üzerine kurulu olduğu ilkelerle uyuşmayan eylemlere neden olmuştur. Böylece SSCB daha derin bir kimlik bunalımına girmiş ve buna dayanamayarak çökmüştür.

Ontolojik güvensizlik, aktörün istikrarlı bir kimlik inşasına yönelmesine neden olacaktır(Kinnvall, 2017: 97). Bu hem psikolojik hem de yapısal bir süreçtir. ABD'nin artan baskıları sonucunda Ontolojik Güvenliğini tehdit altında hissetmesi sonucu kimliğini yeniden yapılandırmaya çalışırken başarısız olmuştur.

Sonuç

Sonuç olarak Soğuk Savaş bittiğinde geriye ideolojik bir dev olan ABD kalmıştır. John Mersheimer'a göre(Centre for Independent Studies, 2021) ABD, 20. Yüzyılın ilk yarısında Faşizmi, ikinci yarısında da sosyalizmi yenmiş bir güç olmuş ve artık ABD'nin kimliği en geçerli kimlik haline gelmiştir. Soğuk Savaş sonrasında da ABD birçok hukuk dışı eylemini böylelikle meşrulaştırmıştır. ABD'nin liberal-kapitalist kimliğinin en geçerli kimlik olması tarihin sonu teziyle açıklanmaktadır. Buna karşılık SSCB'nin çöküşü Komünizmin sınıfta kalması olarak yorumlanmıştır. Yukarıda bahsedildiği gibi SSCB'nin asıl çöküş nedeni kimliğini kaybetmesidir. Ekonomik anlamda sorun yaşamış da olsa bu sorunlar kimliğini korumak adına ABD ile girdiği rekabet için ciddi paralar harcamak zorunda kalmış olmasıdır. Görünür sebebi ekonomik de olsa asıl sebebi ontolojiktir.

Rekabet devam ederken her iki aktör de nükleer silahlanma, teknolojik rekabet, periferi bölgelerdeki savaşlar ve müttefiklerine çeşitli yardımlar-müdahaleler için ciddi kaynaklar ayırmışlardır. Hatta ABD bu yükü karşılamak için ciddi miktarlarda borç altına girmiştir(Özal, 2021: 507) Nükleer silah testleri sırasında yaşanan nükleer patlamalar sonucu çevre tahrip olmuştur. Bu süreçten ekonomik bir kazanç elde edilmemiş tam tersi her iki taraf için ekonomik maliyete neden olmuştur.

Soğuk Savaş, literatürde genelde araştırmacılar tarafından bazen de gayriihtiyari şekilde klasik realist bakış açısıyla ele alınır. Nükleer silahlanma yarışından dolayı askeri bir rekabetmiş gibi tahlil edilir. Ancak görüyoruz ki bu nükleer silahlar hiçbir zaman kullanılmamış ve yalnızca psikolojik üstünlüğü sağlamak amacıyla hizmet etmiştir. Aktörlerin daha çok silahlanmasının temel sebebi de bizce psikolojik üstünlük sağlamaktır çünkü bu silahlar kullanıldığında askeri bir zafer elde edilmemekte ve topyekûn bir yok oluş yaşanmaktadır. Bunun dışında iki devlet de toprak kaybetmemiş, kazanmamış, iç savaş yaşamamış veya toprakları işgale uğramamıştır. Yalnızca kısmi çatışmalar yaşanmış ve iki devletin nüfusundan sadece askeri kayıplar verilmiştir. SSCB dağıldığında toprakları üzerinde yeni devletler kurulmuş ve eski SSCB vatandaşları yerlerinden edilmeksizin hayatlarına devam etmişlerdir. SSCB toprakları yıkıma veya tahribata uğramamış, kayıtlara geçmiş bir devrim veya katliam yaşanmamıştır. Bununla birlikte bu çatışmaların yaşandığı bölgelere baktığımızda buralardaki vekalet savaşlarını coğrafi açıdan açıklamak mümkün değildir. Vietnam ve Kore örneğinde bu ülkeler ABD'ye oldukça uzaktır. Kısacası Soğuk Savaş rekabeti kimin kimliğinin daha geçerli olacağı rekabeti olarak cereyan etmiştir. Soğuk Savaş'ın öncü aktörlerinden biri ideolojik savaşı kazanarak kimliğini dünyaya yaymış ve diğerinin kimliği çökerek tarihe karışmıştır.

Kaynakça

- Aras, H. (2019). Soğuk Savaş Döneminden Günümüze Rusya'nın Nükleer Faaliyetleri ve Politikaları. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 14.
<https://doi.org/10.33537/sobild.2019.10.2.2>
- Armaoğlu, F. (2020). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi* (28. bs). İstanbul: Kranik Kitap.
- Best, A., Hanhimaki, J., Maiolo, J., & Schulze, K. (2020). *20. Yüzyılın Uluslararası Tarihi* (3. baskı; T. U. Bilge, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Centre for Independent Studies (Direktör). (2021). *The New Cold War | John Mearsheimer / Tom Switzer / CIS*. Geliş tarihi gönderen
<https://www.youtube.com/watch?v=8mCzbiF5TmQ>
- Collapse of the Soviet Union | Causes, Facts, Events, & Effects | Britannica. (2024, Nisan 15). Geliş tarihi 28 Mayıs 2024, gönderen <https://www.britannica.com/event/the-collapse-of-the-Soviet-Union>
- Collins, J. J. (1980). The Soviet Invasion of Afghanistan: Methods, Motives, and Ramifications. *Naval War College Review*, 33(6), 53-62.
- Cuban Missile Crisis | JFK Library. (t.y.). Geliş tarihi 29 Mayıs 2024, gönderen <https://www.jfklibrary.org/learn/about-jfk/jfk-in-history/cuban-missile-crisis>
- Demirci, H., & Şahin, G. (2023). Uluslararası Güvenlik Literatüründe Eleştirel Bir Yaklaşım: Ontolojik Güvenlik Teorisi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 19(44), 1-33.
<https://doi.org/10.17752/guvenlikstrj.1258043>
- Giddens, A. (2015). *The consequences of modernity* (Repr). Cambridge: Polity Pr.
- Kısacık, S., & Örmeci, O. (2018). *Rusya Siyaseti ve Rus Dış Politikası* (1. Basım). Ankara: Seçkin.
- Kinnvall, C. (2004). Globalization and Religious Nationalism: Self, Identity, and the Search for Ontological Security. *Political Psychology*, 25(5), 741-767.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2004.00396.x>
- Kinnvall, C. (2017). Feeling ontologically (in)secure: States, traumas and the governing of gendered space. *Cooperation and Conflict*, 52(1), 90-108.
<https://doi.org/10.1177/0010836716641137>
- Kinnvall, C., & Mitzen, J. (2017). An introduction to the special issue: Ontological securities in world politics. *Cooperation and Conflict*, 52(1), 3-11.
<https://doi.org/10.1177/0010836716653162>
- Milestones in the History of U.S. Foreign Relations—Office of the Historian. (t.y.). Geliş tarihi 28 Mayıs 2024, gönderen <https://history.state.gov/milestones/1989-1992/fall-of-communism>
- Mitzen, J. (2006). Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma. *European Journal of International Relations*, 12(3), 341-370.
<https://doi.org/10.1177/1354066106067346>

- Neale, J. (2017). *Amerikan Savaşı Vietnam* (2. basım; D. Tarkan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Önder, E. (2020). BAŞKANLARIN DOKTRİNLERİ ÇERÇEVESİNDE, ABD'NİN YENİ GÜVENLİK ANLAYIŞI VE SOĞUK BARIŞ. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 27-39. <https://doi.org/10.30692/sisad.660225>
- Özal, İ. B. (2021). *Kısa Soğuk Savaş Tarihi* (2. Basım). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Özdal, B., & Karaca, R. K. (2019). *Diplomasi Tarihi-2* (1. bs, C. 2). Bursa: Dora.
- Podvig, P. (2017). Did Star Wars Help End the Cold War? Soviet Response to the SDI Program. *Science & Global Security*, 25(1), 3-27. <https://doi.org/10.1080/08929882.2017.1273665>
- Prague Spring | Definition, Causes, & Facts | Britannica. (2024, Mayıs 27). Geliş tarihi 02 Haziran 2024, gönderen <https://www.britannica.com/event/Prague-Spring>
- Resende, E. S. A., & Budryte, D. (Ed.). (2014). *Memory and trauma in international relations: Theories, cases, and debates* (1. bs). London: Routledge.
- Riasanovski, N. V., & Steinberg, M. D. (2016). *Rusya Tarihi: Başlangıçtan Günümüze* (1. basım; F. Dereli, Çev.). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- RumeliLi, B., & Adisönmez, U. C. (2020). Uluslararası İlişkilerde Kimlik-Güvenlik İlişisine Dair Yeni bir Paradigma: Ontolojik Güvenlik Teorisi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*. <https://doi.org/10.33458/uidergisi.720630>
- Sander, O. (t.y.). *Siyasi Tarih* (30. bs). İmge Yayınevi.
- Sarı Ertem, H., & Düzgün, A. N. (2021). Uluslararası İlişkiler Disiplininde Ontolojik Güvenlik Teorisi: Kavram ve Literatür Odaklı Bir İnceleme. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 17(37), 39-83. <https://doi.org/10.17752/guvenlikstrjtj.905751>
- Sönmezoğlu, F., Arıboğan, Ü., Ayman, G., & Dedeoğlu, B. (2017). Brejnev Doktrini. İçinde *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü* (5. basım, s. 638). İstanbul: Der Yayınları.
- Spainer, J. (1992). *American Foreign Policy Since World War II* (12. basım). Washington D.C.: Congressional Quarterly.
- Steele, B. J. (2008). *Ontological Security in International Relations* (1. bs). New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203018200>
- Strategic Defense Initiative (SDI) | Description, History, & Facts | Britannica. (2024, Nisan 17). Geliş tarihi 02 Haziran 2024, gönderen <https://www.britannica.com/topic/Strategic-Defense-Initiative>
- Stueck, W. (2009). Reassessing U.S. Strategy in the Aftermath of the Korean War. *Orbis*, 53(4), 571-590. <https://doi.org/10.1016/j.orbis.2009.07.007>
- Vernadsky, G. (2011). *Rusya Tarihi* (2. basım). İstanbul: Selenge Yayınları.
- Wigen, E. (2010). Ontological Security in International Relations: Self-Identity and the IR State. *Internasjonal Politikk*, 68(02), 313-316. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1757-2010-02-11>

Winston Churchill's Iron Curtain Speech—March 5, 1946. (2021, Mart 5). Geliş tarihi 28 Mayıs 2024, gönderen The National WWII Museum | New Orleans website: <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/winston-churchills-iron-curtain-speech-march-5-1946>

Wojnowski, Z. (2018). The Impact of the Prague Spring on the USSR. İçinde K. McDermott & M. Stibbe (Ed.), *Eastern Europe in 1968* (ss. 71-96). Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-77069-7_4